

МЕХАНИЗМИ БОРБЕ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

Русија

Механизми борбе против корупције у Русији

Међународни центар за истраживања и иницијативе у подручју борбе против корупције *Transparency International* објавио је индекс перцепције корупције за 2014. годину, а Русија се налази на 136. месту, од укупно 175 држава. То показује колико је корупција завладала у великој држави као што је Русија. Један од разлога зашто је толики степен корупције је неодлучност у вођењу истрага када су у питању кривична дела у сфери корупције и недостатак политичке воље. Као и многим државама широм света и у Русији је основана самостална, непрофитна и нестраначка организација (*Transparency International Russia*), као део глобалне коалиције против корупције. За смањење високе стопе корупције у Русији један од битних фактора може бити образовање и едукација младих људи. Како би се тај циљ остварио основана је инердисциплинарна лабораторија за политику борбе против корупције, која има за циљ:

- укључивање студената основних и постдипломских студија у дискусију о корупцији, истраживања и контролу корупције;
- развијање вештина тимског рада, рада на пројектима и истраживањима;
- удруживање снага и стварање платформе за размену искустава између професионалаца и будућих професионалаца из различитих области који учествују у борби против корупције: економије, социјологије, права, политичких наука итд.;
- припремање стручног кадра - адвоката, политичких аналитичара, економиста и стручњака у јавној управи за спровођење антикорупцијских програма у јавном и у приватном сектору.

Да би се постигли ови циљеви лабораторија ради у три главна правца:

1. Едукација о корупцији;
2. Имплементација практичних пројеката усмерених на борбу против корупције;
3. Имплементација истраживачких пројеката усмерених на развој мера и политика за борбу против корупције, као и друга истраживања о корупцији.

У Русији је скоро покренута једна занимљива антикорупциона иницијатива: федерално Министарство рада и социјалног старања предложило је спровођење психолошког тестирања чиновника како би се проверила њихова склоност корупцији, мада је тешко утврдити ко је склон корупцији и питање је колико је ефикасан тај метод. Постоје и ефикаснији механизми у борби против корупције у Русији. Државним чиновницима је законом забрањено поседовање имовине и рачуна у иностранству, што може бити велики корак у спречавању корумпираних државних службеника који искоришћавају свој положај како би остварили добит који им не припада. Такође су уведене и новчане казне за примање мита у вредности од 25 до 50 пута већој од висине мита.

Као и свуда, тако и у Русији постоје закони који уређују борбу против корупције који су урађени квалитетно и у интересу државе и друштва, али велики је проблем у примени истих тих закона. Највећи проблем код корупције је што се она тешко открива, а задаје велике проблеме друштву и благостању свих људи. Када се бира између личног интереса и општег друштвеног интереса, мали број крене путем поштења и слободе, а већи број путем уживања и кривице. Иако размере уживања и кривице нису исте, највише испаштају они који су поштени. Да ли ће се то променити? Тешко.

Италија

Србија и Италија су потписале ове године Протокол о борби против корупције, што је веома значајно за европске интеграције наше земље. Управо тај Протокол потврђује мисао-да корупција не зна за границе. Италија иначе има оформљену Специјалну јединицу за борбу против корупције, поред Министарства правде, као и Национално Анти-мафија тузиластво. То Тузиластво је ове године, када је ухапшена 48-члана мафијаска група из покрајине Калабрија утврдило, да је поред трговине дрогом и оружјем мафија насла нова поља деловања, тако што је трговала резаним холандским цвећем и чоколадом познатих марки. Управо та група је преузела цеколупан увоз и извоз цвећа из Холандије. Успели су да продају око 250 тона чоколаде. Италија је земља, која посвећује велику пажњу борби против мафије, а њена искуства показују да је она дала резултате када су се правосуђу и полицији придружиле бројне иницијативе цивилног друштва и када је деловала превентивно. Грађани се морају мобилисати и успротивити мафијаском деловању. Главни облици организованог криминала су трговина наркотицима и оружјем, јавне набавке, прање новца и корупција на свим нивоима. У тој земљи такође постоји поред превентивног деловања, механизам одузимања имовине сваком лицу, које није у стању да докаже њено порекло. Управо због тога држава долази у посед велике количине одузете имовине, коју додељује на коришћење полицији, локалној самоуправи, социјалним службама, волонтерским удружењима... Тиме се промовише легално пословање. Без грађана који се укључују у борбу против организованог криминала не може се остварити победа.

САД

Неки аутори наводе да је Америка од доба Грађанског рата, а можда и раније имала синдикализовани криминалитет који је нудио нелегална добра и услуге, а истовремено је имао добре полицијске и политичке везе. Границе између политичара и организованог криминалитета биле све слабије и то на тај начин да су заштитници криминалаца долазили у позицију да се баве рекетом, а рекеташа су заузимали позиције политичара. У контроли организованог криминалитета главну улогу има федерална влада, због криминалних активности које се протежу на више држава потенцијал ефикасности државних и локалних органа у борби против организованог криминалитета је

ограничен. Кључну улогу играју следећи федерални органи: Министарство правосуђа тј његов одсек за организовани криминалитет; ФБИ; Управа за сузбијање дрога (Drug Enforcement Administration –DEA); Биро за алкохол, дуван и оружје (Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms –BAFT). Такође присуство криминалне организације на одређеној територији значи да су у одређеном степену локални органи кривичног правосуђа у одређеном степену корумпирани

US Foreign Corrupt Practices Act (FCPA)

Закон против корупције у иностранству донет 1977. године је највише у примени у борби против корупције, први је увео одговорност правних лица и прописује да правна и физичка лица могу одговарати за кривична дела корупције учињена у иностранству. Овај закон се односи на:

- физичка и правна лица
- компаније основане у складу са америчким законима
- компаније са седиштем у САД
- компаније чијим се акцијама тргује у САД
- страна правна и физичка лица која делују на територији САД

Набројаним лицима забрањује давање мита страним званичницима ради добијања и одржавања послова.

Компанија **Pfizer** већ дуго има смернице којима се забрањује подмићивање и корупција приликом пословања у Сједињеним Државама или иностранству. Компанија Pfizer је одлучна у томе да своје пословање спроводи са интегритетом, пратећи етичка и правна правила, у складу са свим примењивим законима и регулативама. Исту такву одлучност очекује и од својих саветника, агената, представника и других компанија и појединаца који раде у наше име („пословни сарадници“), као и од лица која заступају те пословне сараднике (нпр. подуговарачи) на пословима везаним за компанију Pfizer.

СРБИЈА

Према националној стратегији за борбу против корупције у републици Србији за период од 2013. до 2018. године коју је донела Народна скупштина органи власти и носиоци јавних овлашћења који су укључени у превенцију и борбу против корупције дужни су да врше своја овлашћења у складу са начелима:

- владавине права**
- „**нулте толеранције**“ на корупцију
- одговорности**

-свеобухватности примене мера и сарадње субјеката

-ефикасности

-транспарентности

Законом о Агенцији за борбу против корупције уређују се оснивање, правни положај, надлежност, организација и начин рада Агенције за борбу против корупције (у даљем тексту: Агенција), правила у вези са спречавањем сукоба интереса при вршењу јавних функција и пријављивањем имовине лица која врше јавне функције, поступак и одлучивање у случају повреде овог закона, увођење планова интегритета, као и друга питања од значаја за рад Агенције. Према члану 3 овог закона Агенција је самостална и независна и за обављање послова одговара Народној Скупштини. Агенција надзире спровођење стратегије. Агенција у сарадњи са надлежним државним органима прати и у случају потребе учествује у координацији међународне сарадње у борби против корупције коју воде државни органи и организације, органи територијалне аутономије и локалне самоуправе. Надлежни државни органи дужни су да обавесте Агенцију о свим пословима међународне сарадње у борби против корупције.

Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела у члану 6 прописује постојање организационе јединице унутар Министарства унутрашњих послова која открива посвојање имовине проистекле из кривичних дела набројаних у члану 2 овог закона. Поред Јединице закон прописује и постојање Дирекције за управљање одузетом имовином која је орган у саставу Министарства правде. Дирекција управља, сладишти и процењује одузету имовину, води евиденције и обучава државне службенике.

Помало је додуше чудно да се стратегија између осталог заснива на начелу „нулте толеранције“ а да се закон о одузимању имовине примењује на кривична дела давања и примања мита и трговине утицајем само ако имовинска корист стечена на овај начин прелази 1,500,000 рсд?

Заједно са цивилним друштвом, **медији** представљају не само инструмент борбе против корупције, већ и њених могућих злоупотреба. Стратегија развоја система јавног информисања донета је у циљу демократизације ове области, као и њеног усаглашавања са међународним стандардима. На првом месту се наводи потреба за задовољењем општег јавног интереса за квалитетним и разноврсним медијским садржајима, без дискриминације одређених појединаца и група. У том смислу, наводи се и потреба за „унапређењем медијског и новинарског професионализма, стручним усавршавањем новинара и уредника, подстицањем на новинарску аутономију и саморегулацију у медијима, унапређењем медијске писмености и истраживања у области медија. Када је у питању етички кодекс новинара Србије, он налаже припадницима ове професије као дужност „да следе највише професионалне и етичке стандарде. Овим кодексом каже се да је новинар у свом раду обавезан да се усмерава искључиво према инструкцијама уредника, а никако према спољашњим притисцима. При томе, није у обавези да износи

став који није у сагласности са његовом савешћу, нити да потпише текст коме је драстично измењен смисао, али и уколико сматра да ће се на тај начин довести у опасност. Уређивачка политика одређеног медија, према овом документу, не може бити под утицајем економских или политичких интереса издавача. Наглашава се одговорност новинара према најширој јавности, а не уским интересима појединаца и група. Упитани новинари су као главне проблеме у својој професији навели: неквалитетно новинарство; доминација сензационализма и таблоидног новинарства (22%); јак политички притисак и одсуство медијске аутономије (21%); неповољан економски положај (17%). Што указује на високу стопу корупције у медијима. Што се тиче главних проблема новинара као припадника професије то су: ниска плата (20%); низак друштвени углед и статус професије (16%), и самовоља власника према радним условима и правима (13%). И у овом истраживању се политичке странке и власници капитала виде као невидљиви уредници медија, или, макар, као они који то покушавају користећи своју моћ и капитал. Што је и у извештајима навођено као један од главних проблема.

Мирјана Илић

Оливера Дамјановић

Александра тодоровић

Вељко Лукић

Душан јовановић

Никола Јерковић

Марко милутиновић